

QURDAĞZI DUASI

Söhrab Tahirə məktub” qəsidə-poeması əsasında təxmis-poema

Əli Rza XƏLƏFLİ

II HİSSƏ

Ustad, sözüm çəkir hələ, həyatımın qatarını,
Deyirdin ki, vicdan bilər kimliyinin əyarını,
Haqqa güvən, deyirdin ki, şux saxlayar vüqarını;
Bilirəm ki, qorumasam ləyaqətin paltarını,
Bir ömürdə təmizlənməz, faydası yox, yumağın da.

İnamların, inadların gücü nədir, dözümlər bilər,
Alovların içindəyəm, yansam belə, közümlər bilər,
Qana qanla cavab verən haqq-hesabı sözüm bilər;
Azadlığın düşmənləri nə çəkəcək, yozum bilər,
Söz də mənim səngərimdir misralarım darağında.

Təbrizimə salam olsun, nəfəs verdim küləyimə,
Əmanətim sözüm olar, durna payı lələyimə,
Doğru-düzü üzə çıxsın, belə çəkdim ələyimə;
Yuxu-yuxu yol getmişəm istəyimə, diləyimə,
Şirin-şirin duyğularla xəyalımın qucağında.

İnsan ola, ayrıldığı insanlığa dönə insan,
Qoy bilsin ki, tora düşər, quş da uça, dönə insan,
İnam olsa, yolun azmaz, düşsə duman, çənə insan;
Bəs nədəndir görə-görə, qana-qana yenə insan,
Oyuncaqdır lənəttullah kor şeytanın barmağında.

Ey ustadım, sevgim sənsən, mən eşqimin torundayam,
Səndən gələn hər sədaya, dilək üstə sorundayam;
Səşində odundayam, küləklənən qorundayam.
Ay Günəşin işığında, mən də sənə nurundayam.
Ovsunu var hər sözünün qapısında, qapağında.

* * *

Xalq inləyir mollaların toppuzunda, toxmağında,
İran hələ gərənəməkdə... ildırımlar çaxmağında.
Ölkə bütün ac-yalavac, dil yandırır yaxmağında.
Söhrab Tahir, nələr yatır dilimizin qadağında
Təbriz dadı, tamı verən acılığın damağında.

Əkrəm Bije çox gözəldi, yol yormadı bir bəxtiyar,
Rübabənin naləsində çilikləndi çox arzular,
Vətən dərdli övladların səpələndi diyar-diyar.
Çiçək açan bu həsrətin Təbriz adlı qibləsi var,
Tutiyadır gələn tozu Cavad Heyət ayağında.

Minalanmış fikirlərin can atıram səddinə mən,
Yeriyrəm qəzəblərin qan soğulmuş həddinə mən,
Qurban gedim Azərbaycan boyuna mən, qəddinə mən.
Sazlı-sözlü Şəhriyarın nəzir dedim cəddinə mən,
Qismət ola, qurban kəsəm, Göy məscidin qabağında.

Bulud-bulud toqquşmağım, şimşək-şimşək çaxmağım var,
Düşüncəmdən od alıram... varlığını yaxmağım var,

Fikir-fikir dolanmağım, çağlar-çağlar axmağım var.
Dəniz kimi dalğalanan saçlarına baxmağım var.
Ayna sular gümüşlənir, xəyalımın qaymağında.

Göz dağında... talan oldu, əldən gedən varım, barım.
Dilsiz oldu zaman-zaman boynu bükük ixtiyarım,
Məqsədimdən, məramımdan yan keçmədi bir qərarım.
İstədim ki, məlhəm olsun, dərman olsun misralarım,
Sağalmayan yaraların qopar-qopmaz qaysağında.

Şirin-şirin xüyalarda yuxu gördük dadlı-dadlı,
Çox mənəmlər at oynatdı gəlib keçdi adlı-adlı.
Bir qurdağzi duasını qəfil gələn səs oyatdı.
Xəyalımda ilham adlı köhlən süzdü yel qanadlı,
Sal qayada ləpir qoyar, çınqıl çatlar dırnağında.

Bu millətin bəxti dönər, yolu itər sən uyusan,
Varlığını ucalıqda Savalanın öz boyu san,
Sən Doğudan Batıyaqan hökm eləyən türk soyusan
Şah vüqarın əyilməsin, Qoca Qafqaz qürurusan,
Söhrab Tahir, dinlə məni, Tanrı dursun dayağında!..

* * *

Qaraçorlu Bulud gəlsə, «Səhəndiyyə» can qovurar,
Qışımızdan əsən külək sinəmizdən dərd sovrur.
Çiçək burnu arzuları qar aparar, şaxta vurur,
Bu dünyanın gərdisinə göz qoyuram - əmması var,
Söhrab Tahir, günah varımı əmmasında, ancağında?!

Ağ dəvəni düzdə qoyduq, düzdə qalan yandı axı,
Sinəmizdə köz yandırır köşəyinin bozlaşığı,
Bu gedişlə harda bitər qara yolun duracağı.
Kəndirini dolaşdıran kimdi axı, nədi axı -
Görən kimin marağı var bu dəvənin xıxmağında?

Tarix ibrət kitabıdır yada salsın uçan taxtı,
Yandırılan kitabların göz yandırır yanan vaxtı.
Nədən, niyə... bizə yazdı qaraçuxa qara baxtı.
Gülüstənda şaqqa vurdu, Türkmənçayda şişə taxdı,
C?llad əli - təhəri var yandırmağın, yaxmağın da.

Allahsızlar allahlığı mənşəb bilsə göy sökülər,
Yer üzünə zülmət çökər, günəş sönər, ay çəkilər;
Aydınlığı «ah» yandırır, insanlığa vay çəkilər;
Daş yağarsa göy üzündən baş yarılar, göz tökülər,
Harayına aman olmaz ağıllının, axmağın da.

Edamlara fitva verən haqq üzünü fəhm eləmir,
Meydan-meydan qan gölündən bir çəkinmir, vəhm eləmir;
Quduz dişlər qan görüncə hərisliyi kəm eləmir.
Yüz illərdir bu qan yağır, fəlak bizə rəhm eləmir,
Qan göyermir, bitmir axı... qısır göylər yağmağında.

Vüsal eşqi arzusunda dad gözlədik, Söhrab Tahir,
Yolumuza işıq salan yad gözlədik, Söhrab Tahir;
Səndən imdad, haray uman, dad gözlədik, Söhrab Tahir.
Neçə kərəm tonqal qurub, od gözlədik - Söhrab Tahir,
Bir qor atsin... Tanrının da qovu yoxdur çaxmağında!

Azadlıqdır diləyimiz, qucaq açıb qucanı yox,
İstəyimiz göylər gəzir, arxasınca uçanı yox;
Bir gəl bəri, deyəni yox, işıq-ümid saçanı yox.
Bir kələfdi çözeni yox, çox dolaşib, açanı yox,
İpin ucu əldən düşüb... diyirlənən yumağında!

Dünya boyu savaşlarda hərə qismət, pay götürdü,
Ötür-ötür bazarından tarix bizə dərd ötürdü;
Min bir ağı, bayatıya qəm üstündə dil bitirdi.
Niyyətlər də boşa çıxdı, “qulaq falı” bəd gətirdi,
Çərşənbələr sanayırıq... fəlak özü saymağında...

* * *

Misra-misra varlığımdan süzüldükçə söz yaşları,
Ağlar qalan qoca Təbriz, Savalandır... yoz, yaşları;
Oda tutub pörşələyər xainləri köz yaşları;
Söhrab Tahir, o sahildə-bu sahildə göz yaşları -
Suya döndü, selə döndü - Araz olub axmağında.

Danışmayan dili, ağzi nəfəsi var hər kədərin,
Qəmlərinlə savaşına qalib gələr öz təpərin.
Sel də olsa keçməlisən dayaz olsun, ya da dərin;
Alabəzək dirəklərin, tikan dolu məfillərin
Ağlayan var, sızlayan var həm solunda, həm sağında.

Qəzəblərin kükrəməyi bir qəzəbdən alışandı,
Alışdımı bu dünyanın əməlləri qarışanda,
Könüllərin həsrət dolu duyğuları yarışanda;
Təbriz üstü Marağanın gözəlləri pərişandı,
Zülfü gəlməz daramağa bu taleyin darağında.

Hardan gəlsə ağrı-acı ayrı deyil, bir canadır,
Bir ürəyə gələn göynəm, Azərədir, Baycanadır,
Dil ağrısı bir yanadır, Vətən dərdi bir yanadır;
O tay-bu tay - fərqi yoxdu, odlar yurdu bir anadır,
Ocaq üstə qovrulmada - tavasında, tabağında.

Sırsıralar buz bağlayıb sinəmizin dağ üzündə,
Kəder, ələm bar gətirib Şəhriyarın bağ üzündə.
Gözlərimiz şahid oldu, nələr gördük çağ üzündə;
Qanqırmızı arxlar çəkib, şırım açıb ağ üzündə,
Lalələrdir qövsi-qüzeh, anaların cırmağında.

Bir yara var, göynəməndə əvəz olar hər fəryada,
İllər ötə, zaman dönə, yaddan çıxmaz bu dünyada.
Unudulmaz qan gölləri, onlar ilə bir sırada;
Kəsilməyən kişnərtidir Xocalıdan gələn səda,
Zaman-zaman bu səs qalar körpələrin qulağında.

Qan içənlər məst içində... badəsinə, bənginə bax,
Saqqalından qan süzülür... fitvasına, dənginə bax.
Allahlığa meydan açan davasına, cənginə bax;
Qandı bitən bu torpaqda, çöllərində rənginə bax,
Çəmənlərdə lalələrə, kollar üstə - summağında!..

* * *

Düz apardı Urmiyanı... sözlü Səhra deyər can, can,
Türk övladı, türk qızının qələmində sızlar Zəncan.
Borum-borum ah vulkanı bülənd olar ulduzacan;
Büryan olan quzu kimi təndirdədi Azərbaycan,
Necə yağlı tikədir gör, kimlər onun marağında.

Torpağına sahib çıxan hökm eləsin Xaqan kimi,
Varlığını dilə versə, qoruyacaq xalqın kimi.
Hünərinə güvənməsə, görünəcək qorqan kimi.
Təpər yoxsa, qəzəb yoxsa, püskürmüşə vulkan kimi,
Oğullarda birlik yoxsa, nə faydası yarağın da.

(Davamı 3-cü səhifədə)

Kimliyini unudanın özölsözdür binaları,
Göllərindən su çəkirlər, uçub gedər sonaları,
Quzulansa qurbanlığı qismət olar xınaları;
Oğul desən... adı oğul olanlar var, anaları -
Daş doğaydı, bir qara daş... gizləyəydi qurşağında.

Çox görmüşük yaddaşlardan köçüb gedən kimsələri
Zaman atar zibilliyə haqqı güdən kimsələri,
Tamahının qulu olan, özü gödən kimsələri;
Torpaq ilə, Vətən ilə alver edən kimsələri -
Açan olsa görərlər ki, damğası var yançağında.

Bilirəm ki, söz deyilməz yol üstündə hər ötənə,
Bir çınarsan qururunda... boy göstərən tək bitənə,
Göy üzündən xəbər göndər ün çatana, dil yetənə;
Tilov atıb, ov gözləyir neçə namərd bu Vətənə
Sinə söküb, qan sümürür, parça-tikə caynağında.

Hər doğrunun əzabı var, dil altında yanan közdü,
Dildə yalan şirin olar, aqillər də belə yozdu,
Bir hikməti yada salım - Nizamidən qalan sözdü;
Xəncərini çəkən şərin qəsdı ancaq iki gözdü,
Susuz Xeyir neyləsin ki, damlası yox bardağında.

Axı bu yol hara gedir... zamanların sualında,
«Sonuncu şah» cavab olar dilsiz xalqın bu halında,
Tarix sənə meydan verdi Azadistan mahalında;
O günlərin şahidisən canlı heykəl timsalında
“Heyrət, ey büt” nidası var qocanın da, uşağın da.

Neçə qanmaz qabağında borcu bitmir bir qananın,
Təbriz durar salamına dan üzünə oyananın,
Adı bizə bayraq olar öz qanına boyananın;
Vətən üçün oğul doğan halal südlü o ananın
Abi-kövsər hikməti var çeşməsində, qaynağında.

Qoca tarix Təbrizimə tale yazdı, alaladı,
Hardan gəldi qara günlər, quzuladı, balaladı,
Bəxtin sənə həsrətləri, ümidləri qalaladı;
Anan səni heykəl doğdu, göz yaşıyla cilaladı,
Sinəsində od qaladı, qızdırmağa qundağında.

* * *

Leyli kimdir... Məcnun olub səhralarda gəzən bilər,
Eşq əhlini göy üzündən ruhu ilə süzən bilər,
Dil nə deyir danışdıqca mənaları sezən bilər;
Söz dəryası nə dərinidir, qəvvas olub üzən bilər,
Dərinlərə üzməyənin inci çıxmaz qarmağında.

Millətinə minnət qoyub, özlərini öyənələr var,
Yerli-yersiz mən-mən deyib, sinəsinə döyənələr var,
Düzü düzdə qoyanlar var, doğruları əyənələr var;
Söhrab Tahir, ummanlardan “üzüb gəldim” deyənələr var,
Necə üzüb, bircə damla nəm də yoxdur balağında.

Öz ağlından gileylənən, olmasa da çox yıxıldıq
Bir “bəli”nin əvəzinə dedik hələ “yox” yıxıldıq
Sinəmizi dost əlindən hədəf aldı “ox” yıxıldıq
Dərs olmadı çəkdiyimiz ac yıxıldıq, tox yıxıldıq.
Nələr gördü gözlərimiz bu taleyin sınağında

Gün fırlanır səhər, axşam... yorğunları belə youb,
Dünya şirin alma kimi tamah üstə tələ qurub.
Əli Rzanın özü desin dövrən ondan nələr sorub,
Xələfli də yaxşı bilir balıq üstə öküz durub,
Dünya onun buynuzunda... dözümü var hodağın da.

II hissənin sonu